

Pagina 3 • TNO blij met remote access • Als een van de eersten onder de gebruikers van CBS-cijfers maakte TNO gebruik van de nieuwe *remote access* faciliteit, met een vijftal projecten. Tot tevredenheid.

Pagina 4 • Initiatieven rond webarchivering • Webpagina's moeten bewaard blijven, vinden steeds meer mensen. Een update van lopende initiatieven.

Pagina 5 • W.F.Hermans digitaal compleet • ind 2005 verscheen het eerste van vierentwintig delen waarin tot 2016 de volledige werken van schrijver W.F. Hermans worden verzameld. Bij deze wetenschappelijke editie speelde automatische tekstvergelijking een belangrijke rol.

EN VERDER

Agenda.....	2
Nieuws.....	3
Achtergrond.....	4
Gebeurtenissen.....	6
Column.....	8
Gelezen.....	8

Kans voor Europees dataproject

De Europese erkenning van het DARIAH-voorstel voor een internationale datainfrastructuur leidt tot 'goede vooruitzichten' voor het daadwerkelijk realiseren ervan. Dat zegt DANS-medewerkster Ellen Willemse nu het plan is opgenomen in de *European Roadmap for Research Infrastructures*.

De Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities (DARIAH) moet onderzoekers en onderzoekinstellingen in de alfa- en gammawetenschappen op Europese schaal ondersteuning bieden op het gebied van digitalisering en hergebruik van wetenschappelijke data. Resultaat van het project, waarvan de aanloopkosten tien miljoen euro zouden bedragen en de jaarlijkse kosten vier miljoen, zou een grootschalige elektronische infrastructuur moeten zijn waarvan de alfa- en gammawetenschappen en de cultureel-erfgoedsector kunnen profiteren. Advies, voorzieningen, opslagcapaciteit en daardoor onderzoekresultaten en erfgoed worden makkelijker bereikbaar dan in de huidige, sterk versnipperde situatie.

Initiatiefnemers van DARIAH zijn behalve DANS drie andere insti-

Infrastructuur volgens de informatiebrochure

tuten die in hun eigen land belangrijk zijn op het gebied van archivering en digitalisering: het Franse Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), de Duitse Max Planck

Gesellschaft (MPG) en de Arts and Humanities Data Service AHDS in het Verenigd Koninkrijk. De basis van de samenwerking moet echter zo snel mogelijk worden verbreed door andere instellingen met een nationaal netwerk op te nemen.

De opname in de Roadmap is een belangrijke ruggesteun voor het voorstel. Willemse: 'Daarmee wordt het belang van DARIAH erkend door een Europees lichaam dat speciaal bedoeld is om een communautaire strategie voor infrastructures uit te stippelen. Het European Strategy Forum on Research Infrastructures heeft als taak de Europese Commissie op dit gebied te adviseren'. In de Roadmap staan 35 'baanbrekende' projecten op het gebied van research infrastructuur. 'De volgende stap is nu,' aldus Willemse, 'dat de nationale gedelegeerden van ESFRI in hun land de onderzoekorganisaties gaan opzoeken om hen aan te sporen de Roadmap-projecten te steunen. De

Nederlandse gedelegeerden klopten al vrij snel na het ESFRI-besluit bij ons aan voor informatie en dat zal in de andere Europese landen niet anders zijn'. Vanuit verschillende landen is overigens ook positief gereageerd door data-instituten en verwante organisaties. Vertegenwoordigers uit onder meer Slovenië, Hongarije, Italië, Cyprus, Roemenië en Duitsland zullen vrijwel zeker aanschuiven bij een door DANS te organiseren strategie-overleg in december.

Een tweede weg waarlangs middelen vrij kunnen komen is het Zevende Kaderprogramma van de Europese Unie. Dit programma van ruim vijftig miljard euro moet vanaf 1 januari 2007 voor een periode van zeven jaar een nieuwe impuls geven aan de z.g. Lissabonstrategie voor het Europese onderzoek. Binnen het Kaderprogramma wordt een bedrag van 135 miljoen al volgend jaar vrijgemaakt voor projecten uit de Roadmap. (MdG)

Nieuw offensief NWO voor extra onderzoekgeld

Het nieuwe kabinet moet alsnog tegemoet komen aan de wens van NWO om meer middelen vrij te maken voor toponderzoek in Nederland. Dat kan uit het reguliere budget of met behulp van geld uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES). Dat fonds wordt gevoed uit aardgasbaten en is bedoeld voor het stimuleren van kennis, innovatie en onderwijs. In de toedeling van de

middelen zouden organisaties als NWO en SenterNovem dan wel een structurele rol moeten krijgen. Dit in tegenstelling tot de huidige meer incidentele gang van zaken tot nu toe.

Dat standpunt heeft NWO bekend gemaakt bij het uitreiken van de Spinozaprijs op woensdag 29 november. De organisatie is van plan brede bekendheid te geven aan haar visie maar vooral om die onder de

aandacht te brengen van de informateur. Daarmee geeft ze een nieuwe impuls aan de strategische visie die eerder dit jaar werd gepresenteerd.

Het tweede kabinet-Balkenende heeft geen standpunt meer willen innemen over de NWO-visie, die op 22 mei aan minister Van der Hoeven van OCW werd aangeboden met een dringend beroep om extra te investeren in de wetenschap. 433 miljoen euro per jaar zou nodig zijn voor extra steun aan excellente onderzoekers, bundeling van krachten en betere terugkoppeling naar de samenleving. Met name onder het hoofd 'bundeling van krachten' zou ook ruimte moeten zijn voor digitalisering en data-archivering, zo lichte NWO-voorlichtster Dominique de Vet toe in *e-data@research*. Nadat de minister in verschillende stadia positief had gereageerd op de NWO-nota, kwam er op 22 september een brief aan de Kamer waarin duidelijk werd gemaakt dat het kabinet toch niet wilde ingaan op de budgettaire wensen van NWO in verband met 'de veranderde politieke situatie'.

Het volgende kabinet moet besluiten, aldus de kabinetsreactie. Het zelfde lot trof de voorstellen van de commissie Dynamisering die door de minister was ingesteld om de effectiviteit en efficiency van het onderzoekbestel te evalueren.

(vervolg op pagina 3)

Onderzoek naar meganetwerk GRID

DANS (Data Archiving and Networked Services) en het Amsterdamse fysica-instituut NIKHEF gaan samen de mogelijkheden onderzoeken om het meganetwerk GRID te gebruiken voor de mens- en maatschappijwetenschappen.

Het wereldwijde netwerk GRID is ontstaan in de natuurwetenschappen, waar vaak met zeer grote hoeveelheden data gewerkt moet worden. Het is bedoeld om reken- en opslagcapaciteit vrij te maken voor grootschalige experimenten. NIKHEF (Nationaal Instituut voor Kernfysica en Hoge Energie Fysica) is de beheerder van het Nederlandse deel van GRID. Het instituut kreeg van het Innovatieplatform een subsidie toegewezen van 25 miljoen euro voor een uitbreiding van de bestaande infrastructuur, onder meer voor zijn deelname aan de Europese deeltjesversneller CERN. Bij

het plan daarvoor was inbegrepen dat ook andere wetenschappen gebruik kunnen maken van de GRID-capaciteit. Volgens DANS-medewerker Laurents Sesink kunnen de sociale wetenschappen en humaniora baat hebben bij zo'n faciliteit omdat zij zelf vaak niet over voldoende grootschalige reken- en opslagruimte beschikken.

Voor opslag wordt GRID al aangesproken, bijvoorbeeld in een project van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumentenzorg (RACM) om opgravingsteekeningen digitaal op te bergen (zie ook p.6). 'Maar in het rekenwerk ligt de echte uitdaging. Daar kunnen veel nieuwe mogelijkheden voor innovatief interdisciplinair onderzoek ontstaan. Die zijn we op het ogenblik samen aan het onderzoeken'. (MdG)

'Launch' voor Virtual Knowledge Studio

Nadat de Virtual Knowledge Studio al enige tijd had gedraaid was het donderdag 11 oktober tijd voor een officiële 'Launch' in het Amsterdamse Trippenhuis. Dat gebeurde onder leiding van science quizmaster Bart Peeters met een inleiding van programmaleider Paul Wouters, een forum en een *Research Gallery*. Wouters noemde in zijn speech de studio 'a critique of the dominant model of science'. We moeten misschien voor-

zichtig zijn met blind en grootschalig digitaliseren van cultureel erfgoed en dataverzamelingen, opperde hij. 'Elke keer moeten we ons afvragen waarvoor, voor wie, (...) wat halen we naar de voorgrond en wat krijgt in zulke activiteiten juist geen accent'. De officiële opening werd verricht door KNAW-president Frits van Oostrom. Er werken momenteel elf mensen bij de VKS als (gast-)onderzoeker of fellow. (zie ook pagina 3)